

דרכי אורה

misholchnu shel rabinu ha-gadol mron rachash hishbba ha-ganun rabbi meir zvi bergman shelit'a | פרשת ויחי תשפ"ה (61)

אחר מיטהה של הרבנית ע"ה א"ח לר宾ו הגדול מרון שליט"א

הרבנית ע"ה נולדה בג' אב שנת תרפ"ז בעיר וילנא, לאביה מון האבי עזרי זע"א ולאמה הרבנית מרת גוטיל ע"ה. במכتب שכותב מון צ"ל באותה התקופה, לדודו מון הגרא"ז מלצר צ"ל, הוא מבשר לו על לידת בתו הרבנית דבורה "לנו אין חדש, רק אחת, אשר נולד לנו בת למזל טוב שמה דבורה תחיה, ומפני קר גdaleהacial הטרדה בביתה....".

בגיעה לפרקה, הציע מון החוזן איש זע"א לאביה מון האבי עזרי זע"א, את יבלחט"א לר宾ו הגדול מון שליט"א, שהיה מתלמידיו הקרובים ומבעלי ביתו. ובוח' בסיוון תש"א התקימה שמחת הנישואין במלון הרלינג'ג ורשוסקי בירושלים כשמסדר הקידושין כובד הדוד מון הגאנון רבוי איסר זלמן מלצר צ"ל.

לאחר החתונה קבעו את מקום מגורייהם בעיר בני ברק, ברחוב בן זכאי, כשהרבנית עומדת לימין המשך שקידתו בתורה של בעלה הגדול לר宾ו מון שיבלחט"א, שלמד באוותה התקופה בכלל של רבו המלצר צ"ל.

כאשר החל אביה מון צ"ל לכהן בראשות ישיבת פוניבז' התגורר עדין בירושלים, ובמשך כל השבוע היה בבני ברק ואז היה מתגורר בביתם של בתו וחנתנו שיבלחט"א כשהרבנית ע"ה דואגת ומתמסרת לכל צרכיו. יצוין כי באוותה התקופה היה מגיע לארץ הקודש לעיתים תכופות מון הגרא"א קויטלר צ"ל, ובעת שהיה נזכר להיפגש עם אביה מון האבי עזרי זע"א, היו הפגישות נערכות בדירותם של בעלה הגדול לר宾ו שליט"א.

עמדו בכל השנים לימים הרכבת התורה של בעלה הגדול לר宾ו שליט"א, ולמען העמדת בית מדרשו - ישיבת רשב"י בבני ברק. בני הבית מצינו את השמה המוחודה שהיתה לר宾ו ע"ה, בעות שיבלחט"א מון שליט"א היה יוצא למסורת שעור או שיחה.

לימים, משחפר بيומו של לר宾ו מון שליט"א לתל תלפיות לרבים והמוניים התذבקו על דלותות הבית בכל שעות היוםה, הפקירה את ביתה ואת פרטיווה, מען כל ישראל. כשהם היה נוטלת חלק פעיל בקבלת קהל, ולודגמא בעת שהיו עולים לידי חלאקה, היו ונכונים גם אליה והרבנית ע"ה הייתה מעוניינה להם דברי מתקה אותם ומכרכת בחום שיזכו להיות תלמידי חכמים וגדיי ישראל. כמו גם על בניית המועוכבות שידוך שהיו נוכנים לבקש את ברכתה, היה מחזקת אותם ומרעיפה עליהם מילוט עידוד ונחמה, כשלעתים היא עצמה הייתה מתחננת לשדכניםות ומקשת לסייע.

בשנה האחרונה חלה הידידירות במצובה. עד שבאים זאת חנוכה עלתה נשמהה השמיימה.

על פי הוראת לר宾ו שליט"א נערקה הלווייה תכוף סמוך לפטירתה, למנוע ביטול תורה דרביהם. כאשרה אלף של בני תורה, אברכים ובני ישיבות, ובראשם מון ורבנן גדולי ישראל שליט"א ליווה למנוחת עולמים, ככלא רוך כל מסע הלווייה מיטהה נישאת בידי אברכים בני היישוב.

על פי צוואתה אותה כתבה בשושן פורים תשע"ד ביקשה שלא ינשאו הספדים אחר מיטהה. רק בעלה לר宾ו מון שליט"א נשא דברים קצריים.

ר宾ו הגדול מון שליט"א במסע הלווייה

ר宾ו שליט"א בקדושים

מורו ורבותי, הגאנון מוילנא אמר לאמא שלו, את היה הרבה הרבה שנים אלמנה - את היה בעלת יסורים, את לא צריכה יותר מזה כלום. אין לך מה לפחות. הקב"ה יודע כמה יסורים סבלת כאן.

הוא לא אמר לה שיש לך בן הגאנון מוילנא, ולא שיש לך בן ה"מעלות התורה". הוא אמר לה הקב"ה יודע כמה יסורים סבלת...

מורו ורבותי, את היה בעלת יסורים שקשה לי לתאר. כל החיים שלך היו מלאים ביסורים. ובפרט בשנה האחרונה שהיתה נכסת ויצאת בבתי חולין. אני לא מבין איך החזקת מעמד עם כל היסורים האלה. אין לך מה לפחות. זה הדבר הכי גדול.

דבר נוסף אני רוצה לציין, היה לה מידה מיוחדת של הטבה לאחרים, עוד מזמן שהיה עיריה, כל דבר היה אמרה تحت אחרים, לא עצמה. הכל מתחת לאחרים. היא רק ראתה את الآخر. וזהו העניין שבשבילו נברא האדם כמו שכתוב בהקדמה לנפש החים, שככל מה שברא זה רק בשביב אחרים, האדם לא נברא בשביב עצמו.

אני רוצה לבקש מחלוקת בשמי ובשם כל המשפחה ובשם כל בני הבית. ובלע המות לנצח.

(א. בתום מסע הלווייה אמר לר宾ו שליט"א "לא הייתי צריך להספיד אותה אבל התובנות ששת הנקודות הללו אם אני יעור אותם זה יהיה לעליי נשמהה")

ר宾ו שליט"א בתום מסע הלווייה

ישימך אלקים נאפרים ומונשה'

ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים נאפרים וכמנשה'(מ"ח, כ) פירש"י הבא לברך את בני יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישימך אלקים נאפרים וכמנשה' על".

איכים ווקנם, והוא מולייכים ומביאים את דבריהם והוראותיהם, מ"טains מוזכרים בשמות כל, משם שאפרים ומנסה לא הופיעו כלל בתור מציאות לעצם גם בזמן שנשלחו לשיחיות מכוונות, אלא תמיד חשו עצם ממשיכים בטהילים לאביהם וקינם, ולא כי"י מקום להזיכר בשמותם. וכך מציינו גם בזמן שהבאים יוסף להתברך מפני יעקב, עניין ישראל כבוד מזון וו' יונש אתם אלו וישק להם ויחבק אותם וגוי ויקח יוסף את שוייהם את אפרים בימיינו משמאלי ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל ויגש אליו, וישלח ישראל את ימינו וישת על ראש אפרים והוא הצער ואת שמאלו על ראש מנשה וגוי וירא יוסף וגוי ויתמך יד אביו בין יעקב ליוסף היאך לבך בכל משך אותו זכרנו שבו כי"י משה ומוטן בין יעקב היאך לבך את בניו, מי כי"י העקרוי ומיה הטפל,عمדו אפרים ומנסה כאבנים. דוממות, ולא התערבו בויכוח שהכريع את גורלם ואת גורל עתידם. ידעו אפרים ומנסה, כי כשייש ויכוח בין הגדיים מהדור הקודם, אסור להם להתעורר, וכיון שביטול עצם לדור הקודם, لكن זכו הם עצם לעלות ולהגוע לדרגת הדור הקודם, לדרגה של 'כרואן' ומשמעו יהו ליל', שהרי כל עניין ירידת הדורות נבע מושום שהדורות הבאים מביטים על הדור הקודם בזולו, וחובבים שהם מבינים יותר בהנאה ובענין העולם, אך המבטל עצמו לדור הקודם ומתיתרו לראשו, זוכה לעלות ולהשתיך לדור הקודם.

נתעלם בברכתו לדרגת הדור השני. כמו שאמור יעקב ליעס' (לעיל מה, ה) 'וועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך מצירימה לי' הם, אפרים ומנסה קרואו ושמעון היו לי', העלה אותם להיות שווים בדרגה לבני, וכן שלא היה בהם קללות ירידת הדורות, כיילו ש"יכים לדור הקודם. אכן זו הברכה של כל ישראל לבנייהם בכל הדורות – ישימך אלקיהם כאפרים וכמנשה', שיি�כו לך' שלא תשלוט בהם ירידת הדורות.

ונראה הטעם שאפרים ומנסה זכו למעלה זו, דינה מצעינו במקומות רבים בחוץ' של שאפרים ומנסה הי' מושכים בקביעות את יוסף ויעקב, והוא מערבים בפועל בכל הנוגדים. בפרשנות מקץ (לעיל מ, ג) עה"פ והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליך בינו – זה מנשה, ועוד שם (פס' כד) נאמר חז"ל (ב"ר צא, ח) 'ש'ה מליך' – זה מנשה, ועוד שם (פס' כד, ו) ואחריו אמר שמעון ויאסור אותו לעיניהם, ואחיז"ל (ב"ר צא, ו) ייקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם' יושר לא יסוף אתם את בניין ויאמר לאשר על ביתו וגוי ואחיז'ל שהוא מנשה, והוא היה 'האש' אשר על ביתו יוסף' וכו', ובמדרש (ב"ר פד, כ') מנשה גורם לשבעתים לקרוע וכו' שהוא דרכ' אחרים על דבר הגבע. וכן מציינו גם לגבי אפרים בפירוש' עה"פ 'ויאמר ליאסף הנה אביך חולה': יש אומרים אפרים ה' רגיל לפני יעקב בתלמוד וכשהלה יעקב בארץ גוון הילך אפרים אצל אביו למצרים והגיד לו ע"ב, והוא ממד' 'תנוחמא'. ויש להתבונן שאף שמנשה ואפרים הי' מושכים בקביעות את

היהדות שבתונך האחד

מהן יותר על חבירו לא כי' קרבן א' מהן דוחה את השבת, א"ל הקב"ה אתם חלקתם כבוד א' לחבירו ואני חולק לכם כבוד שתקריבו ביום שבת של כי' שלא היה הפסק בקרבנכם עכ' המודרש, ונראה בא"ד שאם לא היה קרבנותיהם שווים הי' נחשב כל קרבן לעצמו קרבן יחיד שאינו דוחה את השבת, ומישום שהיו קרבנותיהם שווים עכ' נחשבו לקרבן צבור ודוחה את השבת, ונראה שמשום כן אחר שהאריך הכתוב בסיפור קרבן יומו של כל נשיא ונושיא בפ"ע עוד חור שם הפס' לסכום ולמנות כמה עולה חשבון כל קרבנותיהם ביחיד' כל כסף הכלים וגוי' כל זהב הכהנות וגוי' כל הבקר לעולה וגוי' וכל בקר זבח השלמים וגוי' זאת חנותה המובה ביום המשח אותו' והינו שחוץ מהענין הפרטני של נשיא שבט הקריב ביוםנו נגד שבתו, עוד הי' תכלית בסכום הכלול של כל הקרבנות שמצוד זה נשתחפו כל הנשיים להשלים את הענין הכללי של חנותה המובה שנתקיים ע"י חباتת קרבנותיהם כולם כאחד ייחד. ועפי"ז ייל' בעניין העגולות ששלחה יוסף לע יעקב ומועד הפס' ע"ז שרך אחר שראה אותן יעקב או חיתה רוחו, ובפ"ד' דעת וקנים מעבלי התוס' הביאו פירש' סיימון מסר להם כשפירים ממנה הי' עוסק בפרשנה עגלה ערופה וצrik פ"י' לפירושו והכי רוצה להפרש עגולות לשון עגלה, لكن נראה לפרש היה מלאה אותו וכו' וקשה להפרש עגולות צב' עכ' ל', והוא תימה אחר בפרשנה עגולות המשכן דכתיב' שיש עגולות צב' עכ' ל', והוא תימה אחר שנתתקשו בפירש' וזהארכו לבאר עניין עגלה ערופה לאנו ומ"ד דחו דברי ריש' מושום לשון עגולות, ומוש' כ' שכונתו לפרשנה שיש עגולות צב, אבל עדין גם כאן צrisk פירוש לפירושים ולא ביארו כלום.

ולהנ"ל נראה דינה עיקר התאחדות קרבנות הי' נשייא' ישראל הי' ניכר ביותר ע"י נדבת השש עגולות צב, שהרי בכל כסף זהב והבקר לעולה וכו' שהקריבו הנשיים עדין היה שפל פירוד דהה עכ' פ' כ' הביא את קרבני לחוד ביום אחר וונחשב ליתבת בפנ' ע', אמנם עיקר הביטוי העיקרי לאחדות קרבן כולם הי' ע"י השש עגולות צב ששימשו אחד וגם עיקר הבאתם לא כי' ליחיד בפ"ע כדכתיב (במדבר ז, ג) 'עגלה על שני הנשיים' (במדבר ז, ג), וע"ז הי' ניכר שגם כל הקרבנות הי' כען הקרבנה בשותפות כל הנשיים ורק שכ' א' הביא ביום על דגלו, ובזאת הסביר יוסף כי כל הי' בשבטים כ' א' עפ' דרכו, איש על מוחנהו ואיש על דגלו, מתאחדים כולם מעצם וקרבן כולם שווה ובכ' שלבבם שלם בעבודת ה' אחד.

ויאת א' אשר דבר לך' אכיהם ויברך אותך איש אשיך בברכתו ברך אתה (מ"ט, כ"ח)

ובפירוש' לאי' לוי לומר אלא 'איש אשר בברכתו ברך אותו', מהה ת"ל 'ברך אותם', לפי שנותן ליהודה גבורתו של אריה ולבנימין חטיפתו של זאב ולונפהל' קלותו של איל, יכול שלא כלן בכל הברכות ת"ל 'ברך אותם' עכ' ועי' בתנומה, ולכאו' ודאי שגמ' אחר שנכללו כל שבטי ישראל בכל הברכות מ"מ פשוטא שיש מעליותא לכל שבט שמתגבר ביותר באותה ברכה שנכתבה אצלו ביהודה, ובאמת גם בברכה הכללית נכתב בפס' 'איש אשר בברכתו' דהינו שברך את כולם ג'כ' ב'ברכתו' המיוحدת של שבט יהודה וברכתו המיוحدת של שבט נפתלי, ועדין היא סגולה מיוחדת שנקרהת אחר שם של שבטי יהודה ונפתלי וכיו"ז' אבל שיש לכל שבט זיקה ג'כ' לברוכותיהם של כל הי' שבטים, ר'ל' שכולם יש בהם ג'כ' מעליות דורי דזאוב והאליה אלא שיהודה בנימין ונפתלי נתיחדו במעליות אלו.

ובמדרש ב"ר (צט, ד) למדנו ע"ז מכפילות המקרא זו'ל: כבר כתיב 'ויברך אותם' ומה ת"ל 'איש אשר בברכתו ברך אותו', אלא לפי שבירקן יהודה בארייה, דין נפתלי באילה, בנימין בזאב, חור וככלון כולן כא' ועשאן ארויות ועשאן נחשים, תדע שהוא כן 'יהי דין נחש' והוא קורא אותו אריה ה"ד (דברים לג) 'דין גור אריה', לקיים מ"ש (שה' ש"ד) יכול יפה רעני' ומוס אין בך עכ' המודרש, וצ'ל' של שבט יהודה שנפעל מוקדם יותר לקובל מגבורות הארי רוק ע' כוחו של שבט יהודה שנפעל מוקדם להציג מעלה זו, וכן מתברכים כולם בחטיפתו של זאב בסגולתו של שבט בנימין שנקתב את הדרך לזרוך זה, וכן בכולן (ואחת) 'ל' בלשון דין גור אריה' שנקתב עלי' ביהודה יותר מכל השבטים וכבר אמר יעקב אבינו 'גור אריה יהודה').

ויל' פ' מבואר שיש מעלה פרטית בכל שבט ושבט כשבועמד בפני עצמו, וכן יש עניין כללי של התאחדות כל הי' בשבטי ישראל לברכה אחת, ונאה להתאים הענין עפ' מ"ש במדרש נשא (במדבר יד, יג) עה"פ (שם ז' פד) זאת חנותה המובה ביום המשח אותו מאת מאת נשייא' ישראל קערת כסף שתים עשרה וגוי, 'מאת נשייא' ישראל' מידכ' הכתוב ששם ששו כלם בעצה א' כך שזו בזכות, ר' שמעון אומר מה ת"ל 'מאת נשיא' ישראל' מלמד שנתנדבו מעצמן והיה קרבן כולם שווה, כאשרן כך רחבן כך מישקלן ולא הקריב א' מהן יותר על חבירו, שאילו הקריב א'